

Nr 1130

Av herrar **Dahlén** och **Bengtson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 164, angående godkännande av fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen.*

Nedrustningssträvandena efter andra världskriget har inte lett till några stora resultat, i varje fall inte sett mot bakgrunden av de förhoppningar människor i många länder haft. Staternas samlade militära kapacitet är nu väsentligt större än i slutet av 1940-talet. Förstörelsemedlens verkan är mångdubbelt kraftigare. De unga folken har i stor omfattning skaffat sig egen militär utrustning. Till detta bör läggas att antalet oroshärdar inte visar någon tendens att minska.

Nedrustningsförhandlingarna i FN och i nedrustningskonferensen i Genève har inte lett till någon verklig nedrustning. På enstaka områden kan man hoppas att det kommer att visa sig att det varit möjligt att hejda en annars sannolik upprustning. I och för sig är detta en framgång som bör hälsas med glädje.

Bakom de uppnådda resultaten ligger en blandning av motiv. Ständigt mer tekniskt utvecklade och fler vapen kräver ekonomiska uppoffringar, som man inom vissa statsledningar inte bedömer det som möjligt att klara av. Medborgarna har önskat en för dem fördelaktigare fördelning av nationalinkomsten än som skulle bli följden av en sådan upprustning. Bland många regeringar och parlament finns också en uppenbar vilja att medvetet slå in på vägen till nedrustning. För kärnvapenmakterna har ett bidragande motiv varit att ha kvar sitt kärnvapenmonopol, och ett förbud mot spridning av kärnvapen till fler länder har legat i deras intresse.

Beträffande försöken att hindra spridning av kärnvapen finns också en annan väsentlig anledning. Mot kärnvapen har sedan åtskilliga år en väldig kampanj drivits. I den har deltagit politiker, vetenskapsmän och många militärer. Internationella organisationer såsom Kyrkornas världsråd och dess Kommission för internationella frågor, FN-föreningar och skilda fredsrörelser har också deltagit. Den utbredda folkopinion som härmed skapats har inte lämnat FN:s medlemsstater oberörda, vilket visar den folkliga opinionens betydelse på detta område. I detta sammanhang finns det anledning att beklaga att Folkrepubliken Kina och Frankrike inte anslutit sig till Moskvaavtalet om begränsat provstopp för kärnvapenuveckling.

Förslaget i proposition nr 164 att riksdagen skall godkänna fördraget

om förhindrande av spridning av kärnvapen bör ses mot den bakgrund som ovan endast kunnat kort antydast. Fördraget är ingen nedrustningsåtgärd. Det innebär endast löften av de länder som ratificerar fördraget att i den mån de redan inte har kärnvapen uraktlåta att tillverka eller skaffa sig sådana. Åtgärden är i och för sig välkommen men är från många synpunkter otillfredsställande. Det är icke-kärnvapenstaterna som ålägger sig en förpliktelse medan kärnvapenstaterna inte gör någon verklig motprestation. Trots detta bör riksdagen godkänna fördraget. För tillfället kan man inte uppnå mera.

Detta konstaterande får inte uppfattas som ett uppgivande av kraven på verkliga nedrustningsåtgärder. Regeringen har i propositionen också framhållit denna synpunkt.

Utan att hysa några överdrivna förhoppningar om betydelsen av ett särskilt uttalande av den svenska riksdagen vill vi ändå föreslå att riksdagen understryker den i vårt land allmänt omfattade meningen om önskvärdheten, ja, nödvändigheten av internationellt bindande och kontrollerbara överenskommelser om verklig nedrustning. På detta sätt kan vi kanske ge ett litet bidrag till skapande av den opinion som är en förutsättning för reella resultat. Vi vill ange några områden där det enligt vår mening är angeläget att riksdagen uttalar att framsteg måste eftersträvas.

Inom kärnvapenområdet bör man söka uppnå att överenskommelser om partiellt provstopp och spridningsförbud kompletteras med totalt provstopp och frysning av produktionen av klyvbart material till vapen. Vidare bör eftersträvas stopp för produktion av kärnvapen samt inriktning på minskning och slutligt förstörande av sådana vapenlager.

Beträffande konventionella stridsmedel är det angeläget att tekniska metoder utvecklas, som skulle kunna registrera om de önskvärda överenskommelserna om begränsning av dessa vapen efterlevs.

Varje slag av militära vapeninstallationer på havsbotten måste förbjudas med undantag för anordningar för upptäckande av anfall och därmed jämförbara anläggningar.

FN-rapporten om kemiska och bakteriologiska (biologiska) stridsmedel visar ånyo på nödvändigheten av förbud mot spridning, utveckling och produktion av sådana vapen.

Tillbakadragande av utomlands stationerade trupper och avveckling av utländska baser skulle, om det sker med bevarande av militär balans, vara verksamma medel att minska spänningen i världen.

Utan att göra anspråk på att vara en fullständig förteckning över önskvärda åtgärder på nedrustningsområdet torde det anförda vara en sammanfattning av de i detta sammanhang mest diskuterade och önskvärda åtgärderna. Vi föreslår därför att utskottets utlåtande ges en sådan ut-

formning att riksdagen i och med dess godkännande uttalar sig till förmån för angelägenheten av vidgade internationella överenskommelser om nedrustning.

Vi hemställer,

att riksdagen godkänner fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen samt

att riksdagen i anslutning till vad som i motionen säges uttalar sig för angelägenheten av internationella överenskommelser om reella nedrustningsåtgärder.

Stockholm den 2 december 1969

Olle Dahlén (fp)

Torsten Bengtson (cp)
